

den filosofiset sitoumukset.

KIRKKALA, Juha. Tieteen tiedotusta suuriruhtinaskunnassa : autonomian ajan suomenkielinen kansankirjallisuus luonnon-tieteitä popularisoimassa.

KÄRKKÄINEN, Päivi. Joukkotiedotus- kasvatuksen ja puhekasvatuksen käytäntö peruskoulussa lukuvuonna 1984-85 : kyse- lyyn perustuva selvitys. Sivulaudaturtutki- elma.

LANTTO-TOLVANEN, Maarit. Kunnallis- hallinnon julkisuus sekä tiedonkulku kun- nan ja lehtien välillä. Teemahaastattelu johtavien kunnallisten virkamiesten ja luottamushenkilöiden suhtautumisesta julkisuuteen ja kunnalliseen tiedottami- seen.

LEHIKONEN, Päivi. Kaapelitelevisio ja sananvapaus. Kaapelitelevision mahdol- lisuudet lisätä sananvapautta Suomessa.

LEHTINEN, Juha & LUOTOLA, Tapani. Matka informaatioyhteiskuntaan.

RUULIO, Tiina. Brittiläinen 1800-luvun alun radikaalilehdistö sekä sen uusintama ja tuottama yhteisyys.

dokumentti

Vanha aihe, korrekti työ

LEVO-HENRIKSSON, Ritva. Ulkomaat New York Timesissa ja pohjoismaisissa valtalehdissä. Liseniaattityö. Helsingin yliopiston tiedotusopin laitos, 1984.

Ritva Levo-Henrikssonin liseniaattityössä tarkastellaan eräiden ns. laatulehtien antamaa kuvaa ulkomaista. Lehdeksi on valittu Yhdysvaltain arvostetuin sanoma- lehti *New York Times* sekä Norjasta *Aftenposten*, Ruotsista *Dagens Nyheter* ja Suomesta *Helsingin Sanomat*.

Tutkimusmenetelmänä on kvantitatiivinen sisällön erittely, joka suoritettiin otoksista vuosilta 1970, 1977 ja 1980. Tutkimusvuodelta on valittu kahden viikon otos, jokaisesta lehdestä 36 numeroa. Kun mittausyksikkönä on palsta- senttimetri, niin aineistoa kertyi kaik- kiaan noin 2,3 palstakilometriä.

Tutkimusongelmana on tutkittavien lehtien antaman "ulkomaankuvan" lisäksi aineiston valintaan ja muodostumiseen vaikuttavien tekijöiden erittely.

Työ liittyy varsin laajaan ja kansain- väliseen joukkoviestinnän antaman kuvan vertailevaan tutkimustraditioon. Suomessa tutkimustyyppin uranuurtaja oli Raino Vehmas tutkimuksellaan *Sanomalehtimme ulkomaanaineisto* (1964). Vastaavia tutki- muksia on tehty suuri määrä sekä ulko- mailla että meillä.

Kun vastaavaa vertailevaa tutkimusta on tehty kansainvälisesti paljon, niin tulee kysyneeksi "vielä yhden" tutkimuk- sen tarpeellisuutta. Voiko nyt käsiteltävä tutkimus antaa kokonaiskuvaan jotain sellaista uutta, mitä aikaisemmat tutki- mukset eivät ole osoittaneet?

Ennen tutkimuksen tuloksiin vetoamis- ta voidaan vedota aiheen tärkeyteen. Monet kansainväliset järjestöt, mm. UNESCO, ovat pitäneet viestimien kansainvälisiä vertailuja ensiarvoisen tär- keinä tutkimuskohteina - toistosta huoli- matta. Levo-Henriksson on lisäksi valin- nut aikaulottuvuuden, viestimien sisällön

ajallisen muuttumisen, mikä ei ole juurikaan tullut esille aikaisemmassa vertailevassa tutkimuksessa. Myös tutkittavaksi valittujen viestimien ja maiden vaihtelua saattavat tuoda esille uusia näkökulmia.

Levo-Henrikssonin tulokset vahvistavat näkemystä melko yhtenäisestä "läntisestä journalistikulttuurista", jolla on suunnilleen samanlaiset ammatilliset arvoperusteet. Tämä ilmenee sekä aiheiden valinnassa että niiden typografisessa ulkoasussa.

Erojakin viestimien välillä on. Ne liittyvät ennenkaikkea uutisten kohteiden valintaan. *New York Times* eroaa pohjoismaisista lehdistä ennenkaikkea geopolitiiselta maailmankuvaaltaan. Nämä erot johtuvat todennäköisimmin yhteiskunnallisista tekijöistä ja Yhdysvaltain suurvalta-asemasta. Tässä suhteessa pohjoismaainen lehdistö oli varsin samanlaista, joskin esim. Suomessa painottuivat sosialististen maiden uutiset muihin pohjoismaihin verrattuna.

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli se, että Suomessa painottuivat kaikkein eniten urheilu-uutiset, *Helsingin Sanomissa* urheilua on kaksinkertainen määrä *New York Timesiin* nähden. Tämä selitynee osittain kulttuurierolla, mutta myös sillä, että *HS* on "koko kansan lehti" kun taas *N.Y.T.* on selvästi eliittilehti.

Poliittinen ulottuvuus

Vaikka työ on johdonmukaisesti tehty ja menetelmiä on käytetty moitteetta, puutteitakin on. Työn alussa tekijä tarkastelee joukkoviestinnän asemaa ja tehtävää yhteiskunnassa. Tarkastelu on monipuolista, mutta sen selvänä puutteena on poliittisen asetelman puuttuminen kokonaan. Kirjoittaja on ehkä tahallaan halunnut sitä välttää, mutta joukkoviestinnän yhteiskunnallisen aseman tarkastelussa ei poliittisten ideologioiden tarkastelulta voi välttyä.

Marxilaisen käsityksen mukaan joukkoviestinnän yhteiskunnallinen tehtävä on kokonaan toisenlainen kuin esimerkiksi ns. liberalistisen käsityksen. Kirjoittaja tosin viittaa ns. lehdistäteorioihin, joissa tämä asetelma on tuotu esille, mutta hän ei ota tätä huomioon tarkastellessaan eri tutkijoiden käsityksiä joukkoviestinnän yhteiskunnallisesta tehtävästä.

Vain poliittisen ulottuvuuden avulla voi ymmärtää eräitä käsite-eroavuuksia tutkijoiden välillä. Esimerkiksi ns. kriittisen koulukunnan mukaan viihteen tehtävänä on tukea vallitsevan järjestelmän ylläpitämistä, kun taas ei-marxilainen selitys saattaisi perustua inhimillisiin tarvemalleihin.

Kirjoittaja on valinnut sinänsä kannatettavan tekniikan, jonka mukaan pääosa raskaasta taulukkoaineistosta on annettu erillisessä liiteosassa. Liitteitä on kaikkiaan 23. Ratkaisu on kuitenkin heittänyt liitteiden varaan sellaistaakin, jota lukija kaipaisi käsittelyosasta kuten sisällönerittelyn luokitusrunгон tarkastelun.

Pohjoismaista lehdistöä koskevat tilastotiedot ovat osin tuoreita, osin vanhahkoja. Pieni tarkastuskierros olisi varmaan päivittänyt kaikki tiedot ajan tasalle.

Vaikka sisällön erittelyn kvantitatiivisia menetelmiä käytetäänkin moitteetta, niin niistä ei oteta irti tarpeeksi. Esimerkiksi tilastolliset testit puuttuvat kokonaan. Selvissä vertailuissa tästä ei ole haittaa, suunta näkyy muutenkin. Mukana on kuitenkin paljon asteikkoja, joissa erot ovat pieniä, jolloin testi olisi osoittanut erojen merkitsevyyttä. Näin olisi voitu esimerkiksi saada erotteluja muuten samankaltaisiksi tulkittujen pohjoismaisten lehtien välille.

Testien avulla olisi voinut harjoittaa muutenkin täsmällisempää oletusten testausta. Nyt käsittely jää monissa kohdin puolitiehen tai "näyttää olevan" -tasolle.

Tulosten käsittelyosassa lukijalla on luettavuusongelma: tulokset luetellaan useimmiten verbaalisessa muodossa toisiaan seuraavilla sivuilla. Kokonaiskuvan saaminen on osittain vaikeata. Luettavuutta olisi suuresti auttanut pelkkien numerotaulukoiden lisäksi esim. histogrammit tai vastaavat graafiset esitykset sekä selvät ja erilliset tiivistelmät ja "lehti-profiilit".

Osmo. A. Wiio